

UYGULAMALI YARA BAKIM KURSLARI / 2025-2026

3-4 NİSAN 2026 / GÜLHANE EĞİTİM ARAŞTIRMA HASTANESİ

Kronik Yara ve Komplikasyonlarının Hayat Kalitesine Etkileri

Uzm. Dr. Mine Filiz

Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Sunum Planı

01

Yara ve Kronik Yara Tanımları

02

Yara İyileşmesinin Evreleri

03

Kronik Yara Epidemiyolojisi

04

Kronik Yara Etiyolojisi

05

Kronik Yara Komplikasyonları

06

Hayat Kalitesine Etkileri

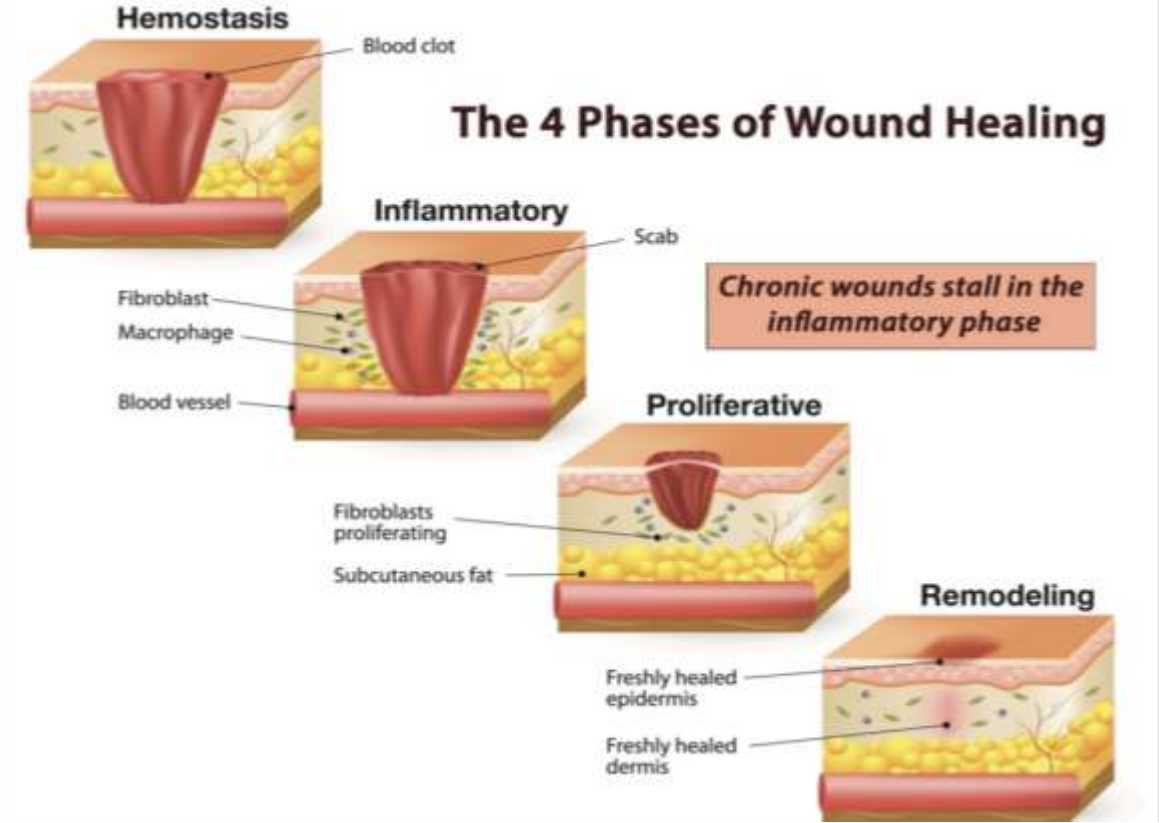
Temel Tanımlar

Yara

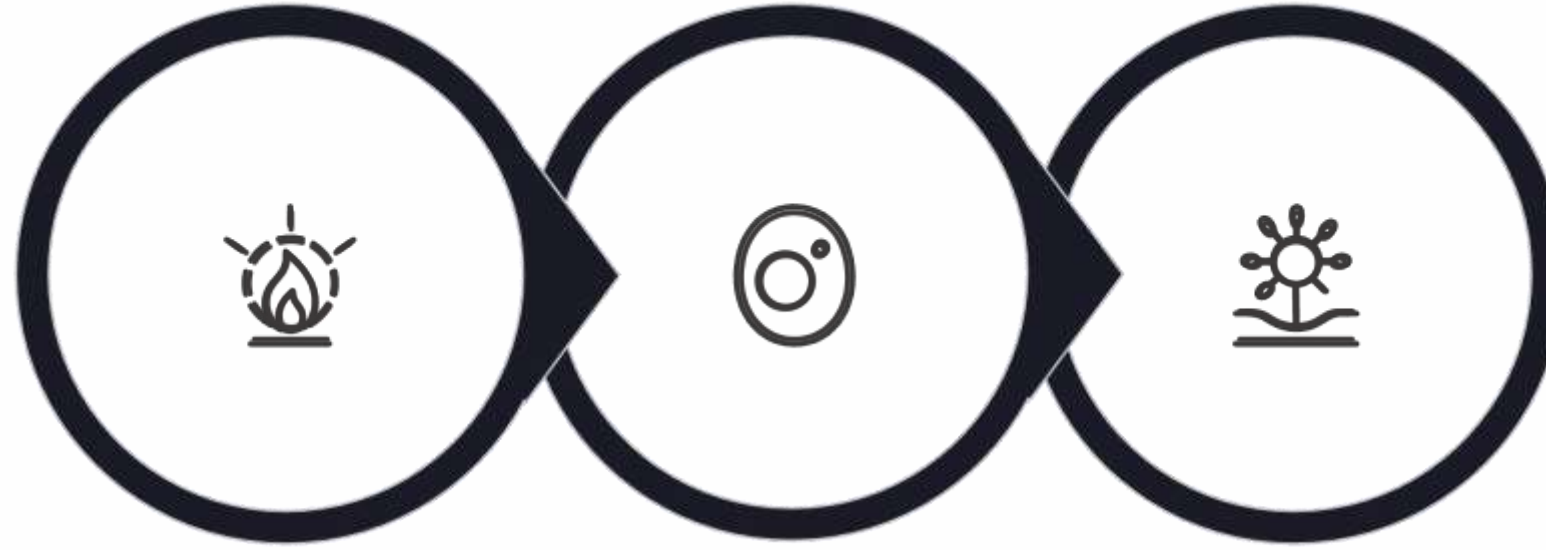
Deri ve derialtı dokusunun normal yapı ve fonksiyonunun bozulması

Kronik Yara

Normal yara iyileşme sürecinde (inflamasyon → proliferasyon → remodelling) ilerleyemeyen ve genellikle **4-6 hafta** içinde iyileşmeyen yaralardır

Yara İyileşmesinin Evreleri

İnflamatuvar
(0-5 gün)

- Hemostaz
- İnflamasyon

Proliferatif
(5 gün-3hafta)

- Granülasyon
- Kontraksiyon
- Epitelizasyon

Matürasyon
& Remodelling
(3 hafta-yıllar)

Yara iyileşmesi birbirini izleyen üç temel fazdan oluşur. **Kronik yaralarda bu süreç herhangi bir aşamada duraksayabilir veya geri dönebilir.**

Kronik Yara Epidemiyolojisi

~%1

Küresel Prevalans

Dünya genelinde kronik yara
görülme oranı

%1-3

Sağlık Harcaması

Gelişmiş ülkelerde toplam sağlık
harcamalarındaki pay

~2000€

Ortalama Maliyet

Yıllık hasta başı ortalama maliyet

>9000€

Komplike Olgular

Komplike vakalarda yıllık hasta
başı maliyet

L. Martinengo, M. Olsson, R. Bajpai, et al., "Prevalence of Chronic Wounds in the General Population: Systematic Review and Meta-Analysis of Observational Studies," Annals of Epidemiology 29 (2019): 8-15.

M. Olsson, K. Jarbrink, U. Divakar, et al., "The Humanistic and Economic Burden of Chronic Wounds: A Systematic Review," Wound Repair and Regeneration 27, no. 1 (2019): 114-125.

Redmond MC, Gethin G, Finn DP. A Review of Chronic Wounds and Their Impact on Negative Affect, Cognition, and Quality of Life. Int Wound J. 2025 Aug;22(8):e70748.

Kronik Yarananın Ekonomik Yüklü

Doğrudan Maliyetler

- Hastane yatışı
- Pansuman ve bakım ürünleri
- Antibiyotik tedavileri
- Cerrahi girişimler (debridman, amputasyon)

Dolaylı Maliyetler

- İş gücü kaybı
- Uzun süreli bakım ihtiyacı
- Depresyon ve hayat kalitesi kaybı
- Rekürrens nedeniyle tekrar tedavi

✦ Dolaylı maliyetler çoğu zaman **doğrudan maliyetleri aşar !**

Kronik Yara Etiyolojisi

Kronik yara gelişimi çoğunlukla altta yatan sistemik veya lokal faktörlere bağlıdır:

Diyabet

En sık altta yatan sistemik neden

Dolaşım Bozuklukları

Arteriyel/venöz yetmezlik

Enfeksiyon & Diğer

Malnütrisyon, yaşlılık, komorbidite, sigara

Bası

İmmobil hastalarda bası hasarı

Diyabetik Ayak Ülseri

Diyabetik ayak ülserleri, yaşamları boyunca diyabetli kişilerin yaklaşık **%19–34'ünü** etkiler. Artmış mortalite ile ilişkilidirler:

%5

İlk ülser gelişiminden sonraki **12 ay** içinde hayatını kaybeden hasta oranı

%42

İlk başvurudan sonraki **5 yıl** içinde hayatını kaybeden ülserli hasta oranı

Ülser genellikle doğrudan ölüm nedeni olmasa da, hasta sağlığının kritik bir göstergesi olarak işlev görmektedir.

D. G. Armstrong, A. J. M. Boulton, and S. A. Bus, "Diabetic Foot Ulcers and Their Recurrence," *New England Journal of Medicine* 376, no. 24 (2017): 2367-2375.

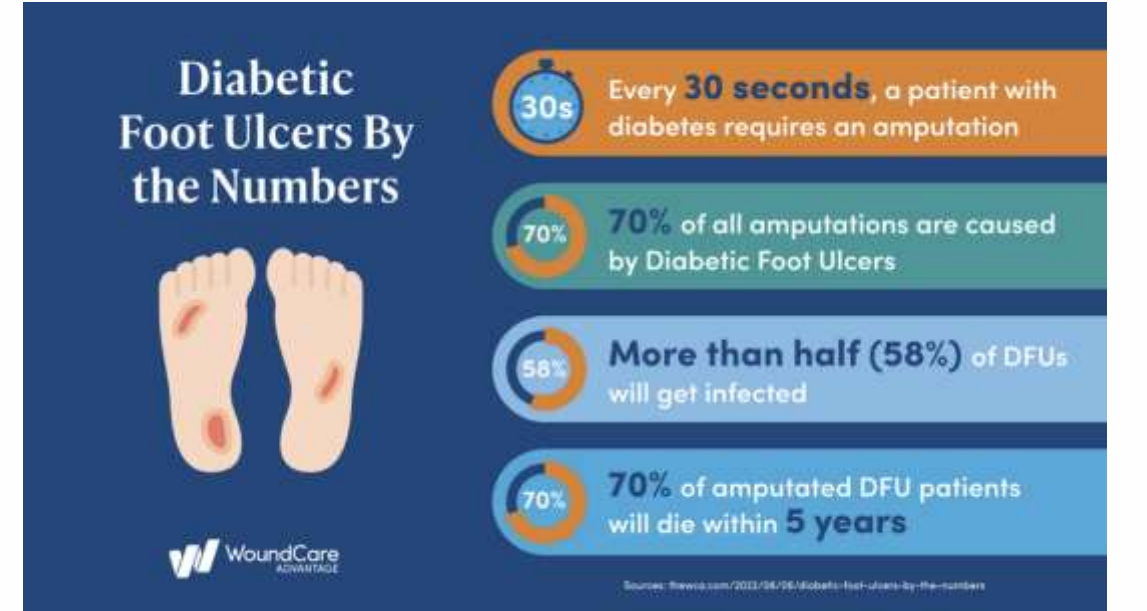
J. W. Walsh, O. J. Hoffstad, M. O. Sullivan, and D. J. Margolis, "Association of Diabetic Foot Ulcer and Death in a Population-Based Cohort From the United Kingdom," *Diabetic Medicine* 33, no. 11 (2016): 1493-1498.

E. N. Hokkam, "Assessment of Risk Factors in Diabetic Foot Ulceration and Their Impact on the Outcome of the Disease," *Primary Care Diabetes* 3, no. 4 (2009): 219-224.

>%50

Diyabetik ayak yaralarında enfeksiyon varlığı

✦ Diyabetik ayak enfeksiyonları travma dışı ayak amputasyonlarının **en önemli sebebidir**
Dünyada her **otuz saniyede bir** ayak ampute olmaktadır !

Kronik Yara Komplikasyonları

1. Enfeksiyon – En Temel ve Kritik Komplikasyon !

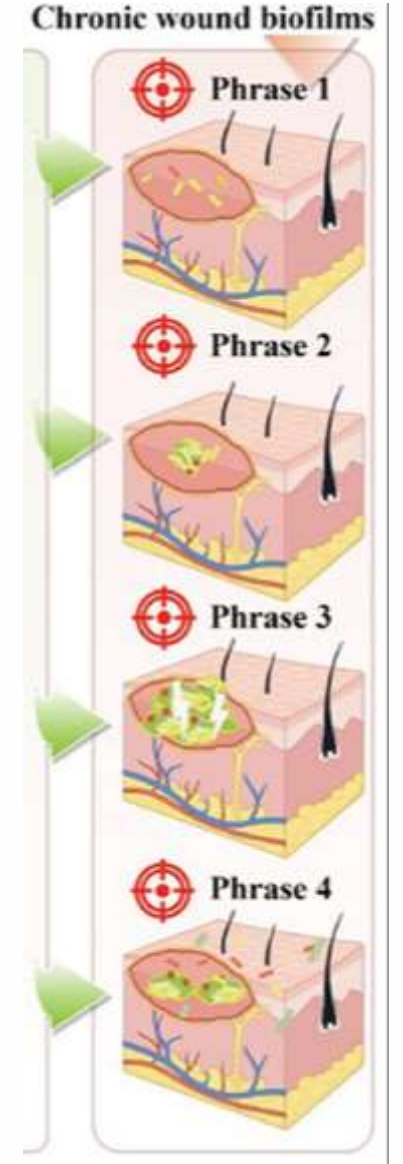
Kolonizasyon → Enfeksiyon geçişi

Polimikrobiyal Flora

Kronik yaralar sıklıkla *Staphylococcus aureus*, *Pseudomonas aeruginosa* ve anaeroblari içerir.

Biyofilm Oluşumu

- Antibiyotik penetrasyonu ↓
- İmmün yanıt kaçıışı
- Kronik inflamasyonun sürmesi

Enfeksiyonun Klinik Evreleri

Lokal Enfeksiyon

Eritem, ısı artışı, kötü koku, eksuda artışı

Derin Doku Enfeksiyonu

Fasya enfeksiyonu (fasiit), kas tutulumu

Osteomyelit

Özellikle diyabetik ayakta sık; kemik ekspozisyonu veya probe-to-bone (+)

Enfeksiyonun Klinik Sonuçları

Uzun Süreli Antibiyotik

Cerrahi Rezeksiyon

Amputasyon Riski ↑

WOUND WATCH How to Know if It's Infected

NORMAL HEALING

Pain Decreasing Pain
Redness Light/Moderate Redness
Warmth Mild Warmth

SIGNS OF INFECTION

Increasing Pain
Expanding Redness
Pronounced Warmth

DRAINAGE

- Serous
- Serosanguineous
- Purulent

1 DAY

3 DAYS

Fever

Infected wound

Healing wound

2. Sistemik Yayılım: Sepsis

Lokal Enfeksiyon

Bakteriyemi

Sistemik İnflamatuvar Yanıt

Klinik Bulgular

- Ateş
- Hipotansiyon
- Çoklu organ disfonksiyonu

Sonuç

Lokal enfeksiyonun sistemik yayılımı mortaliteyi belirgin biçimde artırır.
Erken tanı ve müdahale hayat kurtarıcıdır.

3. Amputasyon

En sık neden: **Enfeksiyon + iskemi birlikteliği** – özellikle diyabetik ayak ülserlerinde
Alt ekstremitte amputasyonlarının büyük kısmı diyabetik ayak ülseri kaynaklıdır

Mortalite

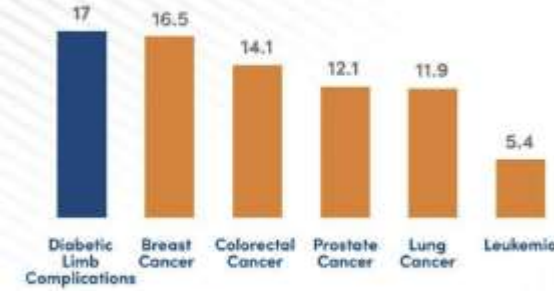
Amputasyon sonrası 5 yıllık mortalite bazı kanserlerle benzer düzeydedir.

Ekonomik Yük (ABD)

Diyabetik ekstremitte komplikasyonu maliyeti, en sık görülen beş kanserin maliyetini aşmaktadır.

Wound Care by the Numbers

The cost of diabetic limb complications is more than the cost of five of the most deadly cancers in the US

8.2m 8.2 million Medicare beneficiaries are affected by wounds in the US

85% 85% of all amputations are due to ulcers

\$97 billion annual Medicare spending for all wounds

4. Gecikmiş iyileşme / Kronik inflamasyon

Patolojik Mekanizma

- Granülasyon dokusu yetersiz
- Epitelizasyon gecikir

Klinik Sonuç

- Aylar–yıllar süren açık yara
- Yaşam kalitesinde ciddi düşüşe yol açar

Diğer Önemli Komplikasyonlar

5. Malignite Gelişimi (Marjolin Ülseri)

Uzun süreli kronik yaralarda **skuamöz hücreli karsinom** gelişebilir.

6. Kanama ve Vasküler Komplikasyonlar

Özellikle **venöz ülserlerde** kanama ve vasküler komplikasyonlar görülür.

7. Nöropsikiyatrik Komplikasyonlar

Depresyon & Anksiyete

Prevalans: %20-70

Kognitif Bozulma

Kronik ağrı ve inflamasyon bilişsel işlevleri olumsuz etkiler.

Sosyal İzolasyon

Koku, ağrı, mobilite kaybı ve uzun süreli bakım ihtiyacı sosyal dışlanmaya yol açar.

Nottingham Sağlık Profili Bulguları

Bacak ülseri olan bireyler, yaş ve cinsiyet açısından eşleştirilmiş kontrollere kıyasla

Nottingham Sağlık Profili'nin **tüm altı alanında** daha düşük yaşam kalitesine sahip bulunmuştur

Enerji

Ağrı

Duygu

Uyku

Sosyal İzolasyon

Hareketlilik

NOTTINGHAM SAĞLIK PROFİLİ

	EVET	HAYIR	K/PUA
Kendimi sürekli yorgun hissediyorum			ES/
Geceleri ağrım oluyor			A/
Her şey moralimi bozuyor			ER/
Dayanılmaz şiddetli ağrılarım var			A/
Uyuyabilmek için ilaç alıyorum			U/
Artık eğlenmeyi unuttum			ER/
Kendimi çok sınırlı hissediyorum			ER/
Hareket etmek, pozisyon değiştirmek bana ağrı veriyor			A/
Kendimi yalnız hissediyorum			SE/
Sadece ev içinde yürüyebiliyorum			FA/
Öne eğilmek benim için zor oluyor			FA/
En basit işler için bile çaba göstermem gerekiyor			ES/
Sabahları çok erken saatte uyanıyorum			U/
Hiç yürüyemiyorum			FA/
İnsanlarla geçinmek bana zor geliyor			SE/
Günler geçmek bilmiyormuş gibi geliyor			ER/
Merdivenleri çıkma/inmede zorlanıyorum			FA/
Bazı şeylere, yere uzanmak, yetişmek güç oluyor			FA/
Yürürken ağrım oluyor			A/
Bugünlerde çok kolay öfkeleniyorum			ER/
Bana yakın hiç kimse yokmuş gibi hissediyorum			SE/
Geceleri çoğunlukla uyanık oluyorum			U/
Bazen kontrolümü kaybediyormuş gibi hissediyorum			ER/
Ayakta durunca ağrım oluyor			A/
Kendi kendime giyinmek zor oluyor			FA/
Çabucak yoruluyorum			ES/
Uzun süre ayakta durmak bana zor geliyor (örneğin mutfakta veya otobüs beklerken gibi)			FA/

Ağrı ve Hayat Kalitesi

Ağrı Prevalansı

- %48–81'i ağrı yaşıyor
- %19–46'sı orta-şiddetli ağrı bildiriyor

Ağrı ile İlişkili

- Uyku bozukluğu
- Depresyon ve anksiyete
- Günlük yaşam aktivitelerinde azalma

✦ Kritik Nokta

Ağrı yeterince değerlendirilmiyor; bu hastalarda standardize bir ağrı değerlendirme aracı eksik.

Ağrı kontrolü yapılmazsa:

- Hayat kalitesi düşer
- Amputasyon ve mortalite riski artar

Ağrı Yönetimi

Nitel İnceleme (n=13)

Kronik yara ağrısı olan 13 kişilik çalışma; **ağrının yetersiz yönetildiğini ve düşük yaşam kalitesine katkıda bulunduğunu** ortaya koymuştur.

Journal of Tissue Viability
Volume 32, Issue 4, November 2023, Pages 455-459

Patients 'acceptance' of chronic wound-associated pain – A qualitative descriptive study

Sebastian Probst^{a b c d e} , Géraldine Gschwind^a , Louise Murphy^{d f} .

SistematiK Derleme (1990–2006)

24 araştırma makalesini inceleyen derleme; **ağrının ülserin en engelleyici yönü** olduğunu bulmuştur.

Health and Quality of Life Outcomes

Review

Open Access

A systematic review on the impact of leg ulceration on patients' quality of life

Oliver R Herber^{*1}, Wilfried Schnepf² and Monika A Rieger³

Address: ¹Competence Centre for General Medicine and Outpatients' Care & Institute of Nursing Science, University of Witten/Herdecke, Witten.

The humanistic and economic burden of chronic wounds: A systematic review

Maja Olsson, RN, MPH¹; Krister Järbrink, PhD¹; Ushashree Divakar, MSc¹; Ram Bajpai, PhD¹; Zee Upton, PhD^{2,3}; Artur Schmidtchen, MD, PhD^{3,4}; Josip Car, MD, PhD^{1,5}

1. Centre for Population Health Sciences (CePHaS), Lee Kong Chian School of Medicine, Nanyang Technological University, Singapore, Singapore,

Sistemik Derleme: HRQoL (Health-Related Quality of Life) Bulguları

2000–2015 arası veriler; 7 büyük veri tabanı tarandı; 30 çalışma dahil edildi

Tüm Alanlarda Düşük Hayat Kalitesi

En çok etkilenen alanlar:

Fiziksel fonksiyon, mobilite ve rol kısıtlılığı

Ağrı → En Önemli Belirleyici

Ağrı şiddeti ↑ → HRQoL ↓

Yara süresi ve boyutu arttıkça kötüleşme

Amputasyon Hastaları

Bazı alanlarda daha kötü skor

Uzun vadeli yaşam kalitesi belirgin düşük

✦ Health-Related Quality of Life

Fiziksel İşlevsellik: Hareket kabiliyeti, öz bakım ve günlük aktiviteleri yerine getirebilme gücü

Psikolojik Durum: Kaygı, depresyon, öz saygı ve zihinsel sağlık

Sosyal Etkileşim: Aile, arkadaş ve toplumla olan ilişkilerin kalitesi

Semptom Yönetimi: Ağrı, yorgunluk veya nefes darlığı gibi belirtilerin günlük yaşama etkisi

Semptomlar ve Hayat Kalitesi

En Kritik Semptomlar

- Uyku bozukluğu
- Aktivite kısıtlılığı
- Yara kokusu

📌 Hayat kalitesini belirleyen şey yara değil, **semptom yüküdür.**

Yara Kokusu

Yara kokusunun yaşam kalitesini olumsuz etkilediği; artan kaygı, depresyon, sosyal izolasyon ve düşük yaşam memnuniyeti ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Lin C, Ailing H, Caifei L, Yuan L. Impact of Symptoms on Quality of Life in Patients with Chronic Wounds. *Adv Skin Wound Care*. 2024 Nov-Dec 01;37(11&12):1-9.

J. Green, R. Jester, R. McKinley, and A. Pooler, "The Impact of Chronic Venous Leg Ulcers: A Systematic Review," *Journal of Wound Care* 23, no. 12 (2014): 601-612.

X. Zhu, M. M. Olsson, R. Bajpai, K. Jarbrink, W. E. Tang, and J. Car, "Health-Related Quality of Life and Chronic Wound Characteristics Among Patients With Chronic Wounds Treated in Primary Care: A Cross-Sectional Study in Singapore," *International Wound Journal* 19, no. 5 (2022): 1121-1132.

Cinsiyet Farklılıkları

Kronik yaralarda psikososyal özelliklerdeki cinsiyet farklılıklarını inceleyen çalışma sayısı azdır. Ancak sınırlı kanıtlar, kronik bacak ülseri olan **kadınların** erkeklere kıyasla:

Daha Yüksek Kaygı

Anlamlı ölçüde daha yüksek anksiyete puanları

Daha Fazla Sosyal İzolasyon

Sosyal izolasyon puanları erkeklere göre belirgin yüksek

Daha Kötü Genel Yaşam Kalitesi

Genel yaşam kalitesi erkeklere göre daha düşük

Hayat Kalitesi Ölçüm Araçları

Kronik yaralarda hayat kalitesini değerlendirmek için çeşitli ölçekler kullanılmaktadır

FLQA-w

Yara spesifik yaşam kalitesi ölçeği

CWIS

Cardiff Yara Etki Takvimi

WWS

Yara Refahı Ölçeği

Wound-QoL

Kısa, hasta dostu hibrit ölçek

FLQA-Wk

Freiburg Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi

Kullanılan Ölçekler

- FLQA-w
- CWIS
- WWS
- Wound-QoL
- FLQA-Wk ...

Temel Soru

Ölçüm mü, klinik karar mı?

Hangi ölçüm aracı klinik gerçekliği en iyi yansıtır?

Standart bir araç seçimi, hem araştırma karşılaştırılabilirliği hem de klinik uygulama açısından kritik önem taşımaktadır.

► Invest Educ Enferm. 2020 Nov 11;38(3):e11. doi: [10.17533/udea.iee.v38n3e11](https://doi.org/10.17533/udea.iee.v38n3e11)

Show available content in: [English](#) | [Spanish](#) | [Portuguese](#)

Quality of life assessment in chronic wound patients using the Wound-QoL and FLQA-Wk instruments

[Tatiele Naiara Vogt](#)^{1,7}, [Francisco José Koller](#)^{2,8}, [Pamella Naiana Dias Santos](#)^{3,9}, [Bruna Eloise Lenhani](#)^{4,10}, [Paulo](#)

Demografi & Klinik

- **n=100**, Ortalama yaş: **60,9** yıl
- **Erkek: %51** | Düşük eğitim düzeyi yaygın
- **Diyabetik ülser: %41**
- Alt ekstremitte yerleşimi: %92
- 24 ay yara süresi: %83

Ölçek Sonuçları

2 ölçek kullanıldı: **Wound-QoL** ve **FLQA-Wk** (Kesitsel çalışma)

- Wound-QoL: **37,5/100**
- FLQA-Wk: **44,2/100**

✦ Belirgin düşük hayat kalitesi

flora

KLİNİK ÇALIŞMA / RESEARCH ARTICLE

FLORA 2021;26(2):295-302 • doi: 10.5578/flora.20215823

Diyabetik Ayak Yarası Olan Hastaların Yaşam Kalitesi

The Quality of Life in the Patients with Diabetic Foot Ulcers

Özlem KUMAN TUNÇEL¹([ID](#)), Merve MERT²([ID](#)), Hüseyin Aytaç ERDEM²([ID](#)), Anıl Murat ÖZTÜRK³([ID](#)).

Diyabetik ayak yarası (DAY) olan (n=83) ve olmayan (n=50) DM hastalarında yaşam kalitesi (SF-36)

Tek Anlamlı Fark

Fiziksel fonksiyon ↓ (p=0.002)

En büyük bozulma fiziksel kapasitede: yürüme, merdiven çıkma, günlük aktiviteler, özbakım

Genel Bulgu

Hem DAY (+) hem DAY (-) hastalar:

Tüm SF-36 alanlarında **Türkiye genelinin altında** skor

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi
Üsküdar University Journal of Health Sciences and Technologies

2025; 2(1): 15-26.

<https://doi.org/10.32739/hst.2025.2.1.24>

Kronik Yarası Olan Bireylerin Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Quality of Life of Individuals with Chronic Wounds

Halil ÖZDİL¹, Hatice DEMİRDAĞ²

126 hasta, %67 diyabet, %64 diyabetik yara

Ölçek SF-12: Fiziksel ve mental bileşen

Yaşam kalitesi GENEL olarak DÜŞÜK

•Fiziksel skor: **16.2 ± 11.4**

•Mental skor: **25.4 ± 11.1**

Hem fiziksel hem mental alanda belirgin bozulma

Aile Bireylerinin Hayat Kalitesi: ELWA Ölçeği

Çalışma Tasarımı

Yeni ölçek: ELWA (Erlangen QoL Wound Caregiver)

- n=30 kronik yara hastasının yakını
- 48 soruluk çok boyutlu değerlendirme

Bakım Veren Profili

- Ortalama yaş: ~65
- %70 kadın
- %66 eř, %30 çocuk
- Haftada ortalama ~8 saat yara bakımı

Bakım Verenlerde Stres Faktörleri

En Önemli Stres Faktörleri

1. Hastanın ağrısı (en önemli)
2. Yaranın görünümü
3. Bakım yükü
4. Koku (daha az etkili)

Ağrı sadece hastayı değil, **bakım vereni de etkiliyor !**

✦ Bakım verenler "**gizli hasta**" konumunda !

Bilgi Düzeyi ve Stres

- %33 → hiç tıbbi eğitim almamış
- Bilgi az → stres ↑
- Bilgi iyi → stres ↓

Çözüm

- Eğitim programları
- Aile merkezli yaklaşım

Klinik Mesajlar

- Hayat kalitesi değerlendirmesi rutin olmalı
- Tedavide sadece yara odaklı olunmamalı
- Psikososyal destek şart

Gelecek Perspektifi

- Hibrit ölçekler (Wound-QoL gibi)
- Daha kısa, hasta dostu araçlar
- Standartizasyon ihtiyacı

«Kronik yarada başarı, yaranın kapanmasıyla değil, **hastanın yeniden yaşamına dönebilmesiyle** ölçülmelidir.»

TEŞEKKÜRLER